AL RUSAJ GEESPERANTISTOJ!

En la jaro 1895 tre konata estiminda rusa firmo libroeldonista »*Posrednik*« (Interiĝulo) honorigis min per la komisio pretigi grandan libron pri lingvo internacia.

Diversaj malfeliĉaj kondiĉoj malhelpadis al mi ĝis lasta tempo plenumi la honorigan devon, kiun mi tiam akceptis. Fine prosperis al mi prepari publikan raporton, kiun mi legis la 21-an de decembro 1902 antaŭ la *Direktanta Komitato de Filio de Imperia Rusa Geografia Societo* en Troickosavsk-Kjaĥta kaj laŭ ĝia permeso antaŭ ĝenerala kunveno de la sama *Filio* (la 3-an de januaro 1903).

Nun la raporto estas pretigata por la preso; ĝi jam estas sendita St. Peterburgon al unu tre eminenta kaj aŭtoritata profesoro, kiun mi dume ne nomas, ĉar mi ne havas ankoraŭ lian permeson por tio.

La raporto estos eldonita en »L a b o r o j« de la *Filio*, sed por la utilo de l' rusa Esperantistaro mi konvinkis la komitaton de la *Filio* mendi almenaŭ tiom da apartaj represaĵoj de mia raporto, kiom estas necese por pagi koston de l' tuta eldono. — La komitato favore konsentis je mia peto kaj nun mi invitas ĉiujn rusajn Esperantistojn mendi kiom eble plej frue kiel eble plej multe da ekzempleroj de baldaŭ eldonota raporto sub la titolo »*Por la demando pri la lingvo internacia*« (K voprosu o meždunarodnom jazykje). Kosto de ĉiu ekzemplero kun poŝta transsendo: unu (1) rublo. La verko estas mendebla ĉe *Filio de Geografia Societo en Troickosavsk* (Otdeleniu Geografičeskago Obščestva v Troickosavskie). Kiel mi diris supre, la nombro de l' ekzempleroj estas tre limigita por faciligi kiel eble plej baldaŭan disvendon de la unua

eldono, post kiu sekvos nova, dua eldono (kredeble en komenco de l' sekvanta 1904 jaro). Kiu el aĉetontoj bonvolos helpi pretigon de la sekvonta eldono, tiu estas petata resendi al la sama *Filio*, por mi (ĉar mi ne povas nun difini mian estontan adreson) aĉetitan de li ekzempleron de la unua eldono, kun rimarkoj, aldonoj, korektoj. Ĉiu, kiu faros iajn utilajn ŝanĝojn (korektoj de preseraroj ne estas konsiderindaj), ricevos senpage unu ekzempleron de la nova eldono (sendepende de ĝia estonta prezo).

La ekzempleroj kun la rimarkoj povas esti alsendataj dum la tuta pasanta 1903 jaro. Tiel mi esperas kun la helpo kaj subteno de l' rusa Esperantistaro krei sub la protekto de l' nomita *Filio* ĉiujaran jarlibron por rusaj Esperantistoj. Sed antaŭ ĉio, bonvolu helpi min en kiel eble plej rapida disvendo de l' presata eldono por montri al la *Filio*, ke la eldono de l' raporto ne estis vana kaj senutila ofero[1].

Troickosavsk (Rusujo Azia), la 8-an de junio 1903.

N. P. Evstifeiev.

NĚKOLIKERO JAZYKŮ »MEZINÁRODNÍCH«.

Francouzsky napsal univ. prof. *Dr. L. Couturat* — přel. *J. F. Khun.*

Jest ještě jiné rozluštění, jehož snad nebylo by ani třeba zamítati, kdyby nebývalo předmětem úvah na sjezdu mathematiků (počtářů). Záleží v tom, aby počet jazyků národních, jimiž se vědy pěstují (a jichž tedy nepochybně také v obchodu se užívá), omezil se na pět nebo šest. Tohoto návrhu rozhodně nelze provésti. Neboť, kde je autorita (moc), která by byla s to vyvoliti pět nebo šest jazyků privilegovaných (vyvolených) a zvláště — vyloučiti všechny ostatní? Takovéto rozhodnutí bylo by naprosto libovolné a strannické a způsobilo by jistě alespoň tolik zmatků, jako výběr jediného jazyka za jazyk mezinárodní. A dále:

[1] Ni petas ĉiujn redakciojn de l' Esperantistaj Gazetoj, ke ili bonvolu publikigi ĉi tiun »alvokon (malfermitan leteron) al la legantaro« kun rimarko, ke ĝi estas prenita el »Český Esperantista«.
La redakcio.

kdyby i nakrásně takové rozhodnutí bylo přijato, kdo by měl tolik moci, aby je uskutečnil a provedl? Národové, jichž jazyk by měl býti vyloučen, plným právem by odepřeli obětovati tento symbol (znak) své národní jednolitosti; a tím spíše neodřekli by se ho ve prospěch jazyka cizího, poněvadž jich vlastenectví tím více bylo by se obávati morální (mravní) odvislosti od národa sousedního, je převažujícího. Pouze jazyk neutrální je s to šetřiti citlivosti všech národností, usmířiti jejich vlastenectví a zájmy a stavěti je na roveň jiným, tak aby uplatnily svého hlasu. Takovýto jazyk nebyl by tedy »nepřítelem, nýbrž nejlepším přítelem jazyků národních[1]«.

Dejme však, proti vší pravděpodobnosti, že takovéto rozluštění vnutí se posléz »silou okolností« (což stává se často jen netečností mnohých lidí). Všichni národové (alespoň vzdělané jich vrstvy) byli by pak nuceni naučiti se pěti nebo šesti jazykům netoliko různým, nýbrž docela i cizorodým, z nichž každý jeví rozmanité obtíže a vyžaduje několikaletého učení se a cviku. Vyučování na středních školách soustřeďovalo by se výhradně na živé jazyky — na úkor vědomostí positivních (věd, dějepisu), ano i pravého vzdělání literního. Nelze označiti lépe, jak nesmyslným byl by tento směr, než systemisováním: aby se učenci udrželi na výši prací vědeckých, které je zajímají, bylo by jim státi se pouhými polyglotty (mnohojazyčníky); aby však byli polyglotty, bylo by jim zanedbávati všech ostatních studií a následkem toho státi se nevědomci.

Věru, toto rozhodnutí, jemuž se nedostává schválení v praksi, bylo by prostě pokračováním nynějšího stavu věcí a tím zároveň jeho zhoršením. Každý učenec nadále naučil by se jakž takž dvěma nebo třem jazykům, jež by mu dovolovaly vypomoci si asi v $^1/_2$ Evropě a dovídati se as o polovině prací, jež ho zajímají. Druhá polovina zůstala by pro něho mrtvou literou, a on by nadále byl beze styků s velkou částí civilisovaného světa.

Řekne se, že může užiti překladů; ale, což se do hlavních jazyků překládá vše, co jeví se pro celek zajímavým, nejen v literatuře, nýbrž i ve vědě? Vezměme dílo nejvýš vědecké; zajímá tisíc učenců ve světě, průměrně 200 z každé hlavní národnosti. Kdyby se přeložilo do kaž-

[1] L. de Beaufront, předseda »Spolku pro šíření Esperanta ve Francii«.

dého z těchto jazyků, žádný překlad by se nevyplatil; nepřekládalo by se tedy. Kdyby se však přeložilo do jazyka mezinárodního, měl by tento překlad dostatečný odbyt. K tomu považme, co času a námahy ušetřilo by se čtyřem nebo pěti překladatelům (zvláště kdyby autor psal přímo jazykem mezinárodním), a že by dílo rázem stalo se přístupným veškeré mezinárodní veřejnosti, kdežto jinak by zůstalo nadlouho, ne-li navždy dobrou polovinou ignorováno (nepovšimnuto). To by bylo jednou z výhod jediného jazyka společného všem národům.

TVORBA SLOV V ESPERANTĚ.

VORTFARADO EN ESPERANTO.

Píše *Jos. Krumpholc.*

Bohatství Esperanta nespočívá ve velkém množství slov (kmenů), nýbrž — jak žádal už *Leibniz* ve svém proslulém »Dissertatio de arte combinatoria« z roku 1663 — ve snadnosti, s jakou možno z nevelkého počtu kmenů jeho skládati a odvozovati slova nová.

A v tom vyrovná se Esperanto kde kterému jazyku posavadnímu. Tak důmyslna a přesnadna jest v Esperantě tvorba slov, že slovník jeho, jakkoliv jest v pravdě minimální (nejmenší), přece stačí ku projevu pomyslů a myšlenek jak všedních tak básnických, jak průmyslových a obchodních, tak vědeckých[1]. Dáť se obohacovati sám ze sebe, sám sebou tak, že může vyhověti i budoucím, novým potřebám pokroku všelikého.

Tvoří pak se v Esperantě slova trojím způsobem:
a) příponami tvaroslovnými čili mluvnickými;
b) příponami a předponami odvozovacími a
c) skládáním slov.

O PŘÍPONÁCH TVAROSLOVNÝCH.

Zvláštní výhodou a předností Esperanta jest, že hlavní části řeči lze v něm již dle pouhé koncovky poznati, a tudíž jméno podstatné od slovesa, přídavné od příslovce na pouhý pohled nebo poslech rozeznati. To je »pohodlí«, jakým nemůže se vykázati žádný jazyk »přirozený« a jež

[1] Viz literaturu esperantskou!

ku podivu usnadňuje srozumitelnost Esperanta zvláště v četbě, umožňujíc nezřídka z pouhého tvaroslovného významu slova domysliti se i smyslu jeho.

A poznání ono jest v Esperantě přesnadné — podle pouhé — koncovky.

Tak všecka ***jména podstatná*** (substantivoj), t. j. jména osob, zvířat, věcí, vůbec jména předmětův (bytostí), vyznačují se důsledně tvaroslovnou příponou *o*, jako některá vlašská a naše střední dle vzoru »město« (»slovo«). Příklady: *Vino* víno, *selo* sedlo, *okulo* oko, *marĉo* bahno, močár, *koto* bláto; ale i *domo* dům, *plugilo* pluh, *almozo* almužna, *laŭbo* besídka, *boto* bota, *budo* bouda, *celo* cíl, *gazeto* časopis, *ĉapo* čepice, *roto* četa, rota, *inko* inkoust, *jasmeno* jasmín, *jupo* jupka, *kapono* kapoun, *karaso* karas, *kaŝtano* kaštan, *klapo* klapka, *kolbaso* klobása, *konvalo* konvalinka, *kreno* křen, *roso* rosa, *rosmareno* rozmarýn, *ŝindo* šindel, *ŝnuro* šňůra, *ŝtupo* stupeň, *tulipo* tulipán, *valo* údolí, úval, *vato* vata, *vosto* chvost, ocas, *zebro* zebra, *zibelo* sobol, *zizelo* sysel atd.

Přídavná jména (adjektivoj), slova vyjadřující vlastnosti bytostí, tvoří se ve všech případech i rodech příponou *a*, jako naše ženská trojího zakončení, a jako i valná část přídavných jmen ve švédštině, v řečtině, vlaštině a j. Tak značí *nova* naše nový-á-é i nov-a-o a podobně *malnova* starý-á-é i stár-a-o, *ruĝa* červená (rudá) atd., *seka* suchá atd.

Příslovce (adverboj), výrazy, jimiž označujeme místo, čas, způsob, míru, důvod, příčinu atd. činnosti neb děje, tvoříme v Esperantě jako v češtině namnoze příponou *e*, význačnou pro příslovce i v latině, vlaštině a španělštině. Tak značí *kie* kde, *nenie* nikde, *tre* velmi, *bone* dobře, *malbone* zle, *supre* nahoře, hore, *malsupre* dole atd.

Slovesa (verboj), totiž slova vyjadřující činnost bytostí nebo děj vůbec, mají v neurčitém způsobu (infinitivo) jakoby dle češtiny také koncovku *i*. Příklady: *Paŝti* pásti, *plugi* orati, *sidi* seděti, *bedaŭri* želeti, *trafi* trefiti, *mueli* mleti, *ĉerpi* čerpati, *zumi* bzučeti atd.

Tolik o tvaroslovných koncovkách v užším smyslu, tedy bez ohledu na koncovky ohýbací, t. j. skloňovací a časovací.

LA MONDO INTERNACILINGVA.

FRAGMENTO EL POLA ĈIUSEMAJNA GAZETO »KRAJ« (LANDO), eldonata en St. Peterburgo, 82, Kanalo Ekaterina.

»Parolado, farita de nia glora instruitulo, s-ro Johano Baudouin de Courtenay, dum tagmanĝo, regalita de estraro de urbo Jurjev (antaŭa Dorpat) pro okazo de 100-jara jubileo de universitato de Dorpat-Jurjev, 13/26 decembro 1902, estis sekvanta: Sinjoroj! Mi kredas, ke vi ne taksos malbone, se mi, kiel antaŭa profesoro Dorpata, permesos al mi paroli al vi germane. Mi faras ĉi tion ne pro kaŭzo, ke mi posedas ĉi lingvon precipe bone. Ne, ekzemple ruse mi povus pli facile esprimi miajn pensojn kun plena precizeco. Mi ne faras ĉi tion ankaŭ pro precipa simpatio al germanizmo. Post lastaj okazoj en Prusujo oni povus eĉ simple malami germanecon kaj eviti ĝin kun abomeno, — kompreneble, se oni estus fanatikulo. Feliĉe mi ne trovas en mi eĉ postesigneton de fanatikeco kaj se mi efektive ion malamas kaj se mi sentas efektivan abomenon al io, ĉi tio nome estas fanatikeco: fanatikeco religia, fanatikeco nacia kaj ĉia alia fanatikeco.

Frenezigánta nun infekto de naciecoj pasos, kiel mi esperas, simile al meza epoko[1] kaj, ve, ankaŭ sekvantaj persekutoj pro kaŭzoj religiaj, kaj la venontaj generacioj sendube komprenos, ke tia malŝparado de propraj fortoj kaj ilia perdo en sensenca malamikeco anstataŭ kunigi ilin kaj reciproke plifortigi kaj helpi unu la alian, estas neinda de estaĵo pensanta kaj estas tre malutila por la progreso kultura, etika kaj ekonomia.

Mi tute ne estas fanatikulo lingva. Kiam mi estis profesoro en Dorpat, mi instruadis ruse kaj germane kaj tamen ĉi tio elvokis nenian malfeliĉon. Kiel en la kapo de unu homo, tiel same en unu lando kelkaj lingvoj povus ekzisti pace kaj amike unu apud la alia kaj interŝanĝi la reciprokan toleremecon. En ĉi tiea lando, apud la lingvo ŝtata, apud la lingvo de granda imperio rusa, apud la lingvo de granda nacio rusa, apud la lingvo de grandaj scienculoj kaj poetoj rusaj, ekzistas ankoraŭ tri lingvoj: la lingvo germana, ne la lingvo germana de persekutistoj kaj detruistoj, sed la lingvo germana de instruituloj kaj artistoj, kaj krom ĉi tio, lingvoj esta kaj latva.

Laŭ la ideo de l' simila senkondiĉa toleremeco mi salutas antikvan urbon Dorpat-Jurjev kaj esprimas deziron, ke ĝi disvolviĝu pli kaj pli en la kultura vojo, en mallarĝa konsento kaj harmonio kun la plej alta institucio scienca de la lando.«

Tradukis *N. P. Erstifeier.*

Kelkaj rimarkoj de l' tradukinto pri la parolo: 1. S-ro Baudouin de Courtenay estas la sola akademiano kaj profesoro Aŭstruja, kiu donis sian subskribon al la internacia peto, adresita al la »Internacia Asociacio de Akademioj«; ĝi ankaŭ estas unu el la tri unuaj subskriboj, donitaj de rusaj profesoroj kaj akademianoj. 2. S-ro B. de C. estis preskaŭ sola dum Dorpataj festenoj jubileaj, kiu uzis lingvon germanan, ĉar eĉ Franco kaj Hungaro paroladis ruse. *N. P. E.*

[1] Por bohemoj: meza epoko = středověk.

BIBLIOGRAFIO.

Vocabulaire Français-Esperanto, *publié avec des notions de grammaire et un Vocabulaire abrégé Esperanto-Français par Th. Cart, M. Merckens et P. Berthelot.* Eldonis *Librairie Hachette et Cie* en *Paris, Boulevard Saint-Germain, 79* en jaro 1903. Enhavas XII kaj 252 paĝojn kaj kostas 2 fr. 50[1].

En ĉi tiu vortaro la nomoj de l' monatoj estas skribitaj kun malgranda komenca litero, kion mi opinias tre ĝusta. Anstataŭ pli frua korvino (en *Plena vortaro*) estas en ĝi uzita pli logika korniko (por la latina Corvus cornix). Krom ĉi tio ni trovas en ĝi ankoraŭ aliajn vortojn, kies radikoj ĝis nun ne aperis — kiom mi scias — en la esperantaĵoj, kiel ekzemple glicirizo, ongleto, protagonisto.

La latinan vorton peritoneum ni trovas tradukitan kiel peritono; en »Universala vortaro« kaj ankaŭ en »Dictionnaire Esperanto-Français« troviĝas peritoneo. Por la franca esprimo Méditerranée (tradukitan kiel Mediteraneo sur paĝo 10-a en »Supplément aŭ Dictionnaire Esperanto-Français«) ni trovas Mezamaro. Memorigisto anstataŭ la vorto sufloro, kiun siatempe proponis »Lingvo Internacia«.

Plu ni legas en ĝi ĉevalviro, bovoviro, katviro . . . anstataŭ formoj ĉevalo-viro, bovo-viro, kato-viro, donitaj en »Dict. Esper.-Français«.

Por kelkaj vortoj ni trovas en ĝi du formojn, ekzemple arheologio apud arkeologio, arĥiduko apud arkiduko, arĥivo kaj arkivo; sed ĥimero, ĥemio, krizantemo k. t. p. estas donitaj ĉiu nur sub unu formo.

Laŭ »L' Espérantiste« la vortaro enhavas 11.500 francajn vortojn. Al ĝi estas aldonita mallongigita, sed tamen sufiĉe plena vortaro Esperanta-franca, kiu enhavas malpli da vortoj devenigitaj, sed eble pli da radikvortoj ol »Dict. Esp.-Français« de L. de Beaufront.

Ĉi tiu libro estas granda peco da pozitiva laboro, kaj estos bonvenita ankaŭ al multaj nefrancaj Esperantistoj. *J. Lanb.*

*

Eldonaĵoj de Brockhaus & Efron, St. Peterburgo, Pračešnyj, Nro 6. En la Nro 7-a, jaro 1903, de Вѣстникъ и Библіотека Самообразованія (Kuriero kaj biblioteko de meminstruado) oni trovas interesan artikolon de prof. *S. K. Bulič*, titolita, »Kio estas lingvoscienco?« sufiĉe plenenhavan kaj senpartian. Ni rekomendas ĝin al ĉiuj rusaj legantoj, kiuj tute ne okupiĝadis pri lingvo-scienco kaj deziras mallongan, sed esencan sciigon pri ĝi. Sed ni atentigas, ke la demando pri lingvo internacia ne estas eĉ nomita.

Ĉe 3-a kaj 4-a Nroj de l' sama eldono estis dissenditaj du partoj de l' rusa traduko de rimarkinda germana verko de prof. *W. Ostwald* »Naturphilosophie« (La filozofio de l' naturo). Por ni, Esperantistoj, la verko estas speciale rimarkinda kaj ŝatinda per tio, ke prof. *W. Ostwald* senkaŝeme konfesis, ke li kredas en necesecon, utilecon kaj favoran estontecon de lingvo internacia. Sur la

[1] Ricevebla ankaŭ ĉe libristo E. Weinfurter, Praha, Vodičkova.

paĝo 30-a de l' rusa eldono estas donita eĉ la adreso de »Delegacio por enkonduko de helpa lingvo internacia«, bedaŭrinde malnova. Ni rekomendus al kompetentaj personoj internaciigi are (ĉe kunlaborado de kelkaj Rusoj kaj Germanoj) la nomitan verkon. *(N. P Erstifeiev).*

*

Národopisná mapa uherských Slováků na základě sčítání lidu z r. 1900 — je název nového díla Dra *Lubora Niederle*, professora české university v Praze. Stran 223 velké 8° a 11 map. Cena 8 K.

Vedle účelu naučného má mapa i důležitost praktickou, jsouc jedinou novější a velkou mapou severních Uher s názvy slovenskými — jež v seznamu jdou parallelně s maďarskými, aby jméno hledané obce bezpečně vždy mohlo se najíti.

Dílo obsahuje i soustavný popis všech stolic v Uhrách Slováky obývaných, podrobné výpočty percentualního počtu Slováků, Rusů (Rusínů), Němců a Maďarů, jakož i statistiku náboženskou a v přídavku i české kolonie v Uhrách. Mapy vynikají plastičností, znázorňujíce netoliko hranice Slováků, nýbrž i to, co jiným národopisným mapám chybívá: percentualní poměry uvnitř slovenské oblasti.

Že dílo je velmi dobré, svědčí i samy »Slovenské Pohľady« v sešitě 6. a »Národnie Noviny« v čísle 76, 1903. *Kr.*

Etnografia karto de Slovakoj en Hungarujo laŭ la kunkalkulo de la homoj el jaro 1900 — estas la nomo de l' nova verko de Dro *Lubor Niederle*, profesoro ĉe la bohema universitato en Praha. Enhavas 223 paĝojn de granda oktavo kaj 11 kartojn. Kostas 8 K.

Krom instrua celo la verko havas ankaŭ gravecon praktikan, estante sola pli nova kaj granda karto de norda Hungarujo kun nomoj slovakaj — kiuj en la nomaro iras paralele kun la hungaraj, por ke la nomo de l' serĉata komunumo certe povu esti ĉiam trovita.

En la verko troviĝas ankaŭ memstara priskribo de ĉiuj distriktoj loĝataj de Slovakoj, detalaj donoj pri percenta nombro de Slovakoj, Rusoj (Rutenoj), Germanoj kaj Hungaroj, kiel ankaŭ religia statistiko, kaj en aldono eĉ bohemaj kolonioj en Hungarujo. La kartoj distingiĝas per plastikeco vidigante ne nur limojn de Slovakoj, sed eĉ tion, kio ĉe aliaj etnografiaj kartoj ordinare mankas: percentajn rilatojn en la slovaka regiono.

Ke la verko estas tre bona, atestas mem la slovaka gazeto »Slovenské Pohľady« en la Nro 6-a kaj »Národnie Noviny« en la Nro 76-a, 1903.

MACAULAY

»Edukadu la popolon«, estis la unua admono de Penn por la kolonio, kiun li estigis. »Edukadu la popolon«, ĉi vortoj estis la heredaĵo de Washington por la nacio, kiun li savis. *E.*

KANTO[1]

Kanto sincera de mia animo,
flugu en vaston sen timo,
kaj komuniku al homoj de l' tero
ĝojon de l' sankta espero.

Homojn alvoku al paca laboro,
sonu konsolon al koro,
kaj en brilanta bluaĵo de spaco
laŭte prediku pri paco.

Kantu belsone pri homa frateco,
kantu pri vera justeco;
sonu pri amo, pri ĉies libero
per la fluganta aero.

Diru, ke estas en vasta la mondo
bona amika frat-rondo,
rondo senĉese en iro konstanta
pace senhalte kreskanta.

Ĉi tiu rondo la homojn paciĝas,
kaj per laboro kunligas;
el la pacamo nun estas plektita
vigla la kanto invita.

Kanto sincera de mia animo,
flugu en vaston sen timo,
kaj komuniku al homoj de l' tero
ĝojon de l' sankta espero.

J. Seleznet.

[1] La poemo »Kanto« estis publikigita jam en jaro 1893 (»Esperantisto«, IV-a jaro, 9-a paĝo). Nun ni publikigas ĝin denove, sed kun kelkaj ŝanĝoj en la teksto kaj formo. La ŝanĝoj faris la aŭtoro mem. — La redakcio.

DU MAROJ.

Li estis flama idealisto. Kiam li liberiĝadis de sia laboro, li ĝis malfrua nokto vizitadis malaltigitajn kaj alpremitajn. Li al ili malkovradis larĝajn horizontojn de homa feliĉo, kaj ili efektive fariĝadis feliĉaj, laborante kun li por la nova vivo. Lia laboro estis plena de pikiloj, sed tiom pli granda estis ĝuo, kiam diversaj celoj, partoj de unu granda celo, estis iom post iom atingitaj. Kaj la koroj de l' malfeliĉuloj benadis lian nomon kaj faris ĝin senmorta.

Sed venis tempo, kiam de la grandaj laboroj liaj membroj de l' korpo rifuziĝis servi al li, liaj paroloj ĉesis esti flamaj kaj li, nelonge pensante, ĵetis sin en profundan maron, kies ondoj senĉese atakis la murojn de lia urbo. Sed lia nomo restis viva en la homaj koroj, ĝi ne dronis.

Lia filo, talenta juna homo, je kiu tiel esperis la patro, faris al si bonan neston. Li edziĝis al unu riĉa fianĉino, kaj fariĝis negocisto. Sekaj kalkuloj kaj malsekigado de ĉi tiuj kalkuloj de ĉampano forigis lian koron. Lia nomo estas elmetita en strataj elpendaĵoj, kaj en luksaj prezotabeloj, sed ĝi ne troviĝas en la homaj koroj.

Li ankaŭ dronis en la maro ... Li dronis en la oceano de l' homaro ... *Buddhisto.*

KREDO JE L' CIVILIZACIO.

S. Poljanskij, Habarovsk sur Amur. Azio.

En la 1902 jaro mortis kaptita de la rusoj la ĥina generalo Ŝu. Post lia morto en la gazetoj estis rakontita okazo, kiam dum la milito li ruze trompis unufoje rusan generalon. Havante multenombran militistaron, li defendadis la vojon al Mukdeno. Por ekscii la forton de la rusa taĉmento, li, vestinte sin en la vilaĝanan veston, kuraĝe venis al la malamikoj kaj faladante teren kaj plorante, petegis redoni al li du bovinojn, kiujn rabis de li rusaj soldatoj. Li estis alkondukita al la komandanto de la taĉmento, kiu parolis kun li, demandis pri la fortoj de sia kontraŭulo, generalo Ŝu, kaj poste volante kredigi la pacan loĝantaron pri la justeco de la rusa militistaro, li ordonis konduki la malriĉan vilaĝanon tra la tuta tendaro kaj

permesi al li serĉi liajn bovinojn. Ŝu kalkulis la nombron de la batalionoj kaj la pafilegoj, ne trovis, kompreneble, neekzistantajn bovinojn, feliĉe revenis al sia taĉmento kaj morgaŭ atakis rusojn. Li estis disbatita, sed ne pro sia nekapableco.

Simila okazo estis ankaŭ en dua loko. La kuraĝa estro de la ĥinaj »hunhuzoj« (rabistoj) Lu-Taj-Dzi longan tempon maltrankviligis la orientajn limojn de Manĝurio. Kontraŭ li la rusoj kelkefoje sendis fortajn taĉmentojn por kapti lin, sed sen sukceso. Lia bando (sufiĉe granda) ordinare retiris sin antaŭ la rusoj kaj dividiute sin en malgrandajn partojn, diskaŝadis sin en la arbaroj de tiea montaro. En unu el la ekspedicioj rusa taĉmento persekutis Lu-Taj-Dzi'n mem laŭ liaj postesignoj. Veninte vilaĝon, ĝi eksciis, ke Lu-Taj-Dzi antaŭ unu tago estis tie, rabis la riĉulojn kaj iris antaŭen, en sekvanta vilaĝo estis eksciate la sama k. t. p. Dum unu el haltoj en tia vilaĝo al la generalo komandanta la persekutantan taĉmenton, oni alkondukis vilaĝanon de alia najbara loko, kiu proponis liveri al la rusoj provizon. La generalo multe parolis kun li, demandis lin pri Lu-Taj-Dzi kaj lia taĉmento; la vilaĝano respondis tre volonte, prudente kaj detale. En la fino de la interparolo li eldiris sian opinion: »Vi volas kapti Lu-Taj-Dzi'n? — Ne, vi ne povas ĉi tion fari, ĉar li estas tre ruza!« Oni forlasis lin kun paco. Post lia forveturo la vilaĝanoj komunikis, ke la rusojn vizitis Lu-Taj-Dzi mem, sed ili timis denunci pri tio dum lia ĉeesto.

Efektive Lu-Taj-Dzi ne estis kaptita perforte: poste, kiam li perdis la esperon je sia afero, li dedonis sin en la manojn de l' malamikoj post traktadoj.

Kiam oni rakontas pri ĉi tiuj du okazoj, ordinare oni miras je la kuraĝeco kaj ruzeco de la nomitaj ĥinoj kaj moketas je la kredemeco de la rusaj generaloj, sed oni lasas sen atento alian pli gravan kaj agrablan aferon, — dire, la kredon je la civilizacio, kiu ĉefe gvidis la ĥinojn.

CICERO

Ĉiu homo povas erari, sed persisti en eraro, tion faras nur malsaĝulo. E.

KOMPATINDA KOKIDETO.

»Kompatinda kokideto«, bedaŭras nia malgranda Joĉjo, kiam ajn li kun gusto de kvinjara homo ĉirkaŭmordas rostitajn pecetojn de kokido; »ili mortigis kokideton, kompatinda kokideto!«

»Tio estas bona«, ridas infanoj, »li bedaŭras kokideton, sed malgraŭ ĉio — manĝas ĝin!«

»Li ne agas pli malbone«, mi diras, »ol ni, homoj maturaj: ni hejtas per karbo, sur kiu troviĝas ŝvito, sango kaj vivoj de miloj da homoj, kiuj ĝin elterigis; ni eklumigas per alumetoj, per kies fabrikado homoj terure kripliĝas sin; ni beligas nin per punto, kiu estas malsekigita per larmoj de palaj knabinoj, kiuj estas malfortigitaj per mizero kaj malsato . . .«

»Kaj ni ne pensas je ili«, aldonis infanoj.

El bohema gazeto »Čas« tradukis *Božena Čejkora.*

INDA PROVERBO

Bestoj estas niaj unuenaskitaj fratoj.

REMEMOROJ.

De *Tetmajer.*

Nebuliĝis la rigardo de mortanto. Li sentis, ke proksimiĝas la morto, kaj li volis rerigardi posten, por ke ankoraŭ unu fojon vidi la pasitan vivon. Antaŭ li per mallaŭta kaj senfina vico iris diversaj vizaĝoj kaj ĉiu el ili portis al li rememorojn de malĝojo aŭ ĝojo. Sed ĉar rememoroj pri malĝojo kaj suferoj multe superregis, tial la mortanto pensis: ne indas bedaŭri tion, ke mi ne vidos plu ĉi tiujn vizaĝojn.

Sed jen, en mallumo ekbrilis antaŭ li du okuloj, plenaj de larmoj. Li tuj rekonis ilin kaj, forpelinte la ceterajn fantomojn, li komencis atente rigardi ilin.

Ĉi tio estis okuloj de maljuna almozulo, al kiu li iam, en frosta nokto, fordonis sian mantelon, deprininte ĝin de la ŝultroj.

Kaj komencis dolori al li, ke en la lasta fojo aperas antaŭ li rememoro pri ĉi tiuj okuloj, ke li vidos ilin plu neniam.

Ivan Seleznjov.

EL LA MONDO.

Entreprenante la ellaboron de **Pola gvidanto tra Eŭropo** (Przewodnik polski po Europie) kun aldono de sciigoj pri Rusujo Eŭropa kaj Azia, s-ro *Tadeusz Radlinski* (ul. Hortensja, Nro 6, Warszawa), petas ĉiujn pri kompleza alsendo (laŭ lia adreso) de ĉiaj sciigoj, tuŝantaj Polojn ekster la limoj de l' rusa parto de Polujo; ekzemple: komunaj sciigoj pri pola loĝantaro de la loko, adresoj de hoteloj tute polaj aŭ nur parte polaj (ekz.: polo posedanto, polaj servistoj, polaj gazetoj), polaj firmoj komercaj, apotekoj, butikoj, restoracioj, pli eminentaj polaj personoj: kuracistoj, leĝistoj, teknikistoj k. t. p. Kaj fine nomoj de eldonaĵoj, el kiuj oni povus ĉerpi kian ajn sciigon pri la demando. (El pola gazeto »Kraj« tradukis *N. P. Erstifeiev*). — Rimarko de l' tradukinto. Pola nacio estas la plej granda kaj forta nacio (20,000.000) el ĉiuj, kiuj estas senigitaj de nacia unueco kaj sekve ankaŭ de plenrajto de ilia propra lingvo. Tial oni povus atendi, ke la pola nacio estos la unua en la vicoj de amikoj de internacilingva movado, sed bedaŭrinde ĉi tio estas tute kontraŭe. Tial ni devas ŝati ĉiun okazon rememorigi al Poloj la utilojn, kiujn ili povas ricevi per lingvo internacia.

Rimarko de l' redakcio. Ni invitas ĉiujn niajn amikojn, kiuj povas iel helpi al s-ro Radliński, ke ili volonte donu al li helpan manon. Tiel ni plej bone pruvos, ke ni ne uzas Esperanton sole por Esperanto aŭ kiel senutila sporto, sed por efektivaj bezonoj de l' vivo, kie ni nur povas uzi sukcese lingvon internacian. Ĉiu el ni ja devas bone senti kaj scii, ke ni bezonas lingvon internacian ne por ludado, sed por *viro*, vivo *reala* kaj *ĉiutaga!*

Kongreso de pacanoj estis en urbo Östersund en Svedujo la 10-12-an de julio ĉi jaron. Norvegujon reprezentis 4, Danujon 7 kaj Svedujon 100 partoprenantoj. El traktadoj de l' kongreso ni elprenas jenon: Oni rememorigis, ke la sveda societo de pacanoj estis fondita en jaro 1883 de konataj politikistoj s-roj *Claës Adelsköld* (membro de la sveda reĝa akademio scienca, estrarano de l' sveda societo turista, Esperantisto) kaj *K. P. Arnoldsson* (konata aŭtoro de pacaj verkoj). La societo estis organizata sen kompreno por pli malaltaj sferoj, pro kio eble ĝi nesukcesis ĉe ili. Plue oni varmege parolis por pli intima kunlaborado de skandinavanoj. Unu instruistino proponis, ke estu aranĝataj antaŭlegoj kun demonstracioj per skioptikono. Grava punkto de programo estis kunagado de l' societo kun laboristaj organizacioj. Oni eldiris, ke estus bone, se la laboristaj societoj akceptus kiel sian la demandon de paco. Dro *Olaf Benedictsen* el Danujo opiniis, ke per efektiviĝo de l' idealo de socialismo militoj fariĝos neeblaj, kaj opiniis saĝa, ke la pacanoj simpatiu kun tiu partio. Post longa debato estis akceptita rezolucio, ke la estraro de l' pacana societo sin turnu pro kunagado al diversaj societoj apartenantaj al diversaj partioj politikaj kaj religiaj.

Södertelge, Svedujo. *Einar Hakansson.*

Leĝo pri la alkoholismo. De la 1-a de januaro 1903, ekzistas nova leĝo iom bruanta ĉe la juĝejoj en la tuta Anglujo, kaj kiu kredeble fariĝos potenca armilo kontraŭ la alkoholismo.

Ĝis nun la ebrieco estis kulpo, nur se la drinkulo kaŭzis skandalon. Se ĝi nur ŝanceliĝis, eĉ paŝis zigzage, ĝi ne estis kon-

damnebla. La drinkejmastro, kiu lastafoje plenigis ĝian glason, ne estis persekutata. De nun, kiaj ajn estas signoj de ĝia stato, la drinkulo, viro aŭ virino, povas kaj devas esti arestata. Se ĝi havas hejme infanon ne jam sepjaran, ĝi estas, pro simpla ebrieco, punebla je mallibereco unu-monata.

Kondamnite trian fojon, ĝi estas enskribata sur la nomaro de »drinkuloj kronikaj« (kutimaj), kaj ĝia fotografaĵo estas liverata al ĉiuj drinkejmastroj en ĝia kvartalo. Plie se ĝi provus aĉeti ie ajn alkoholon, ĝi estus punebla je mona puno kaj mallibereco. La vendintaj drinkejmastroj estas puneblaj je mona puno pli kaj pli granda, nome 250 frankoj la unuan fojon, 500 fr. la duan, poste je mallibereco eĉ ses-monata. La kunulo de ĉiu enskribito sur la nomaro de »drinkuloj kronikaj« povas ricevi juĝe la eksedziĝon. Sed la leĝo ne antaŭvidis la okazon — bedaŭrinde tro oftan — en kiu la geedzoj estas ambaŭ enskribitaj sur la pereiga tabelo. El tio rezultas multe da malfacilaĵoj por plenumi tiun leĝon, kiu tamen estas ankoraŭ tre nova.

Dijon, Francujo. *F. Lallemant.*

Persa babismo (bab = pordo, komprenu de vero kaj scio) fondita de Mirza Ali Mohamed (* 1819), kaj tolerata nune de nuna ŝah, havas en Persujo ĉirkaŭ 3 milionojn, en aliaj landoj ĉirkaŭ 2 milionojn da anoj.

Babistoj kredas je unueco kaj solidareco de la tuta homaro, je unu lingvo, je unu skribo, je universala frateco, kaj estas kontraŭ la milito; ili konfesas kiel siajn profetojn krom Mohamed ankaŭ Moses kaj Jesus, »filon de Dio«. (»Naše doba«, 1903).

Fremduloj en Germanujo. Ĉe lasta popolkalkulado oni trovis, ke en Germanujo loĝas 800.000 da fremduloj, anoj de fremdaj ŝtatoj. Inter ili estas plej multe da Aŭstro-Hungarujanoj, t. e. 390.000. Post ili sekvas Holandanoj en la nombro 88.000. La trian lokon okupas Italoj, 70.000. La nombro de Rusoj 47.000, Danoj 27.000, Francoj 20.000, Angloj 16.000 (kiuj preskaŭ ĉiuj loĝas en Dresdeno), Belgoj 12.000, Svedoj 10.000, Norvegoj 3.000, aliaj 5.000. Proporcie tre granda estas la nombro de Svisoj, t. e. 55.000, kiuj estas en la plej granda parto hotelistoj kaj kelneroj. El U. Ŝ. A. vivas en Germanujo 18.000 da personoj. — Plej multe da fremduloj loĝas en Alsaco kaj Lotaringujo, kie je ĉiu 1.000 da personoj oni kalkulas 38 da ili; en Berlino en ĉiu 1.000 estas 18 da fremduloj. (El la slovaka gazeto »Národnie Noviny«, eliras en Turč. Sv. Martin. Hungarujo).

Ĉikago. Kanclero de arkidiecezio de Ĉikago, pastro F. J. Barry, publikigis jaran raporton, kiu montras, ke la nombro de katolikoj pligrandiĝis per 200.000 da personoj kaj ke la nombro de infanoj, vizitantaj parohajn lernejojn, nun estas per 12.000 pli granda ol antaŭe kaj egalas nun al 92.000. Entute la arkidiecezio de Ĉikago kalkulas nun unu milionon da personoj, kiuj konfesas religion roma-katolikan. El 370 preĝejoj en Ĉikago 155 apartenas al katolikoj. El ili en 71 regas lingvo angla, 34 germana, 14 pola, 10 bohema, 4 franca, 5 itala, 6 slovaka, 6 kroata, 2 litova, 1 greka, 1 siria, 1 holanda.

Inter Peterburgo kaj Carskoje Sielo estas konstruita aparta relvojo por imperiestraj vagonaroj. La kosto de relvojo, egalanta preskaŭ al 25 verstoj, estas 4,400.000 da rubloj (t. e. ĉirkaŭ 176.000

rubloj por 1 versto laŭ komunikoj de oficiala »Kurjero de Ministerio de Vojoj de Komunikado«.

Finlanda Gazeto, ŝtata gazeto eldonata ruse, anoncas ke laŭ Imperiestra Ordono, la nomoj de stratoj kaj de placoj en Finlandujo estonte devas esti skribataj ruse, sube do povas skribi ilin ankaŭ svede kaj finlande.

Ĉe lasta kongreso de rusaj fervojaj oficistoj oni decidis, ke ĉiu, kiu estos trovita en ŝarĝa vagonaro, estos konsiderata ne kiel senbileta vojaĝanto, sed kiel persono suspektata, ke li enŝteliĝis por rabi ŝarĝon, ĉar transportado de vojaĝantoj en ŝarĝaj vagonaroj ne ekzistas en rusaj fervojoj. Tial ĉiu simila persono estos tuj kaptita kaj elĵetita el vagonaro sendepende ĉu la stacidomo por rifuĝo de vojaĝantoj ekzistas aŭ ne. Krom tio li estos donita en manojn de polico. (»Kraj«).

Mont Pelée (Senŝeligita). Dank' al nova suprenrampo al Mont Pelée fariĝinta la 8-an de novembro 1902, en pli bonaj kondiĉoj ol la antaŭaj, s-ro Lacroix povas hodiaŭ sciigi la nunan staton de la vulkano de insulo Martiniko, kaj difini la naturon de la centra konuso staranta en mezo de l' kratero. Ĝi ne estas, laŭ lia diro, konuso formiĝinta el disŝiriĝintaj vomitaĵoj, ĝi estas *Kumulo-Vulkano* konsistanta ei firmaj ŝtonegoj, kiuj kvankam ruiniĝante senĉese, plialtiĝas trankvile kaj preskaŭ rimarkeble por la okulo, sekve de la interna puŝado. S-ro Lacroix fine rimarkigas, ke kvankam de pli ol du monatoj ne okazas plu ĉe Mont Pelée ia grava eksplodo, tamen la elmontroj del' vulkana aktiveco daŭriĝas silente kaj senripoze.

Mara malsano. S-ro Heinzen en »*Münch. med. Wochenschrift*« rekomendas kontraŭ la mara malsano la oftajn enspiradojn. Dank' al ĉi tiu artifiko la incito en la centroj vomadaj tre malgrandiĝas, kaj la naŭzoj ĝis tiam nevenkeblaj ĉesas. Cetere estas tute egale ĉu la naŭzoj rezultos el la pleniĝeco de l' stomako aŭ el la ekscitemo de l' laringo. La nerva centro de la vomadoj, kiu kuŝas en la cerbo apud la spirada centro, ricevas influon de la aktiveco de sia najbaro, precipe kiam fariĝas kelkaj rapidaj enspiroj; tiel oni povas malhelpi al la apero de la vomadoj. La aŭtoro certigas, ke li ofte konstatis la efektiviĝon de ĉi fakto. *F. Lallemant.*

ĤINA PROVERBO

La prudento estas por la saĝulo, la leĝo por la malklerulo. *E.*

El Hrádek (Grottau), Bohemujo. — Ĉe la bohema societo laborista, nomata »Čtenářsko-vzdělávací spolek *Květ*«, fondiĝis »Esperantista Rondeto«, kiu arangas por siaj membroj ĉiudimanĉe instruadon de Esperanto. La sidejo kaj lernejo troviĝas en la gastejo de s-rino Marie Bleil, Fabrika strato.

Amikoj Esperantistoj kaj Societoj Esperantistaj estas petataj pri kiaj ajn helpoj, por ke nia juna rondeto povu sukcese grandiĝi kaj prosperi. Eblajn sendaĵojn sendadu afable aŭ rekte al nomita societo »Květ« aŭ laŭ la adreso: Josef Teplý, Dönis-Grottau 81. Bohemujo. Aŭstrujo.

ORGANIZACIO DE KORESPONDADO.

ORGANISACE DOPISOVÁNÍ.

Klarigo de signoj: *L* = legas, *S* = skribas, *P* = parolas en lingvo . . (unua estas lingvo gepatra), *Dez* = deziras korespondi aŭ ricevi sciigojn pri . . ., *D* = donas sciigojn pri . . ., *K* = kolektas . . ., *R* = respondas. — Fine sekvas aparta deziro * = jaro de naskiĝo.

9. Rusujo. Siberio. VERCHNEUDINSK. *Vitold Tenisov*, militisto, verkisto. *LSP*: rusa, pola, Esperanto. *L*: franca, germana, bulgara. *Dez*: Ricevi priskribojn de infanaj ludoj kaj okupiĝoj el diversaj landoj. *D*: Laŭ ebleco pri ĉio, kion mi scias kaj komprenas. *R*: Laŭ ordo de ricevo. * 1872.

10. Brazilujo. Provinco Minas Geraes. LIGAÇAO, Ferro Leopoldina. *Antonio M. de Souza*, komercisto. *LSP*: portugala. *LS*: hispana, itala, franca, Esperanto. *K*: Poŝtaj markoj, kartoj kaj kovertoj. *R*: Per leteroj kaj poŝtaj kartoj.

11. Norvegujo. BERGEN. Lysekloster. *Haldor Midthus*, lernejestro. *LSP*: norvega, sveda, dana, Esperanto. *L*: angla, germana. *Dez*: Mi deziras ricevi de ĉiulandaj Esperantistoj artikolojn Esperante skribitajn (10—50 liniojn) por ke mi eble povu ilin enmeti en estontan lernolibron Esperanta-norvegan. Ankaŭ mi ricevos volonte artikolojn por publikigi ilin en norvegaj gazetoj. *D*: Ĉiu, kiu sendos al mi artikoleton, ricevos responde poŝtan karton. * 1841.

12. Suda Ameriko. Peruo. LIMA. Barranco, strato Bolivar 7. Dro *Federico Villareal*, profesoro ĉe universitato kaj lernejoj teknikaj. *LSP*: hispana, Esperanto. *LS*: franca, angla. *Dez*: Pri matematiko, astronomio, instruado. Kolektive verki plenan vortaron hispana-Esperantan kaj vortareton de specialaj esprimoj, kiujn oni uzas en matematiko. *D*: Mi donos sciigojn pri geografio de mia lando. *R*: Ĉiam per poŝtaj kartoj, malofte per leteroj. * 1850.

13. Aŭstrujo. Moravujo. BYSTŘICE-HOSTÝN. Fraŭlino *Marie Skřehotova*. *LSP*: bohema, Esperanto. *Dez*: Perfektiĝi sin en Esperanto. Korespondi pri diversaj pli altaj ideoj koncerne vivadon. *D*: Respondas laŭ reciprokaj demandoj. *R*: Laŭ deziro de korespondanto.

14. Aŭstrujo. Moravujo. BYSTŘICE-HOSTÝN. Fraŭlino *Julie Šídlova*. *LSP*: bohema, germana, Esperanto. *Dez*: Teozofio, buddhismo, vegetarismo. *D*: Kiel ĉe *Dez*. Mi instruadus kun plezuro Esperanton (koresponde). *R*: Per leteroj aŭ kartoj. — Mi konatiĝus tre volonte kun animoj de vegetarismo kaj alkohol-abstinenteco.

15. Rusujo Azia. Siberio. CHABAROVSK na Amuru, Baranovskaja ul. *Aleksandr Vasiljevič Plusnin*, komercisto havanta importan komercon kaj lignoseganfabrikon. *LSP*: rusa, Esperanto. *LS*: franca, germana. *Dez*: Mi deziras ricevi prezarojn pri diversaj komercaĵoj (pogrande) kaj aparte sciigojn pri fabrikado de ksilolito[1] kaj briketoj el segaĵoj. *R*: Mi respondos volonte al ĉiu skribonta per letero aŭ poŝta karto ilustrita aŭ ne. — Fotografisto-amanto. * 1864.

[1] Ksilolito (*xylolith* laŭvorte tradukita = »ligna ŝtono«) estas materialo ne ruinigebla. Ksiloliton oni fabrikas el lignaj segaĵoj kaj magnezio. Briketoj el ĝi faritaj estas ofte uzataj kun plej bonaj rezultatoj por konstruado. — Rim. de red.

Redaktor: Krumpholc Jos. — Vydavatel: Čejka Th.
Tiskem »Družstva knihtiskárny«, Hranice.